

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

Коли я повернувся на фронт, ми й далі перебували в тому самому містечку. З'явилося набагато більше гармат, і вже настала весна. Поля зазеленіли, на виноградних лозах теж вигулькнули малесенькі зелені пагінці, дерева вздовж дороги вкрилися листочками, а з моря віяв вітерець. Я бачив місто, старий замок на увисшій, а тоді гори, бруватні гори з зеленими схилами. У містечку побільшало гармат, з'явилися нові госпіталі, на вуличках можна було зустріти чимало англійців, а подекуди й англійок, і значно більше будинків постраждалих від вогню артилерії. Було тепло й весняно, я йшов оточеною деревами вулицею, відчував тепло від прогрітих сонцем мурів, і виявив, що ми й далі мешкали у тому самому будинку, де нічого не змінилось, відколи я звідси поїхав. Двері були відчинені, на лавочці під сонцем сидів якийсь солдатик, біля бічних дверей стояла санітарна машина, а всередині, коли я увійшов, мене зустрів запах мармурових плит підлоги й госпіталю. Усе було, як і тоді, коли я поїхав, тільки тепер настала весна. Я зазирнув у двері до великої кімнати, де кризь відчинене вікно лилося сонячне світло, а за столом сидів майор. Він мене не бачив, а я не знав, чи варто мені зайти й повідомити про прибуття, чи краще спочатку піти нагору й помитися. Я вирішив піти нагору.

Кімната, яку я ділив з лейтенантом Рінальді, виходила на подвір'я. Вікно було відчинене, моя постіль накрита ковдрою, а на стіні висіли мої речі — проти газу у подовгастому бляшаному футлярі і сталевий шолом на тому самому гачку. Біля підніжжя ліжка стояла пласка скриня, на якій лежали мої зимові чоботи з лискучою від жиру шкірою. Над ліжками висіла моя австрійська снайперська гвинтівка з вороненим восьмигранним стволом і зручним темно-горіховим прикладом, що гарно прилягав до щок. Я пригадав, що оптичний приціл був під замком у скрині. Лейтенант Рінальді спав на сусідньому ліжку. Почувши, як я увійшов до кімнати, він прокинувся й сів.

— Чао! — привітався він. — І як ти провів час?

— Розкішно.

Ми потисли руки, а тоді він пригорнув мене за шию й поцілував.

— Ова, — видихнув я.

— Ти брудний, — зауважив він. — Мусиш помитися. То де ти був і чим займався? Розкажи мені відразу все.

— Де я тільки не був. Мілан, Флоренція, Рим, Неаполь, Вілла-Сан-Джованні, Мессіна, Таорміна...

— Ти ніби читаєш розклад поїздів. А мав якісь любовні пригоди?

— Мав.

— І де?

— У Мілані, Флоренції, Римі, Неаполі...

— Та годі вже. Скажи, де було найкраще.

— У Мілані.

— Бо ти з нього починав. А де ти зустрів свою пару? В «Кові»? Куди ви пішли? Що ти відчував? Розкажуй мені все. Ви провели там цілу ніч?

— Так.

— Це дуряниці. Ми тепер і тут маємо красунь. Нові дівчата, які ще досі не були на фронті.

— Чудовенько.

— Не віриш мені? Ось підемо після обіду й сам побачиш. І ще в містечку є чарівні англієчки. Я ось закохався в міс Барклі. Поznamомлю тебе з нею. Мабуть, я одружусь з міс Барклі.

— Я мушу помитися й відрапортувати про прибуття. А що тут, нічого не діється?

— Відколи ти поїхав, нас турбували лише обмороження, запалення, жовтяниця, гонорея, умисні поранення, пневмонія та тверді й м'які шанкри. Шотландія когось ранить уламками свелі. Є кілька і справжніх поранень. Наступного тижня знову почнеться війна. Мабуть, почнеться. Так кажуть. Гадаєш, мені варто одружитися з міс Барклі... після війни, звісно?

— Безсумнівно, — сказав я і наповнив миску водою.

— Розкажеш мені все ввечері, — сказав Рінальді. — А я мушу ще подрімати, щоб прийти до міс Барклі свіженьким і гарним.

Я скинув мундир і сорочку, а тоді помився холодною водою з миски. Витираючись рушником, я оглянув кімнату, зазираючи у вікно й подивився на Рінальді, що лежав, заплющивши очі, на ліжку. Він був вродливим хлопцем мого віку, родом з Амальфі. Йому подобалась робота хірурга, і ми були з ним великими друзями. Я розглядав його, а він розплющив очі.

— Маєш трохи грошей?

— Маю.

— Позич п'ятдесят лір.

Я витер руки і витяг гаманець з внутрішньої кишені мундира, що висів на стіні. Рінальді взяв банкноту, склав її, не підводячись із ліжка, й запхав до кишені бриджів. Тоді всміхнувся: — Мушу справити на міс Барклі враження заможного чоловіка. Ти мій найкращий приятель і фінансовий покровитель.

— Пішов ти, — сказав я.

Того вечора в офіцерській їдальні я сидів біля священника, і він раптом засмутився і навіть образився, що я так і не відвідав Аbruццо. Він писав про мій приїзд батькові, і вони готувалися до зустрічі. Я й сам був засмучений і не міг зрозуміти, чому все ж таки не поїхав туди. Бо я ж хотів це зробити, і намагався тепер пояснити, як так сталося через ряд причин, і врешті-решт він зрозумів, що я дійсно хотів приїхати, і між нами все майже владдалося. Я випив багато вина, а тоді ще пив каву з лікером «Стрега» і пояснював напідпитку, що ми не завжди робимо те, що хотіли зробити: ніколи цього не робимо.

Ми розмовляли вдвох, а інші про щось сперечалися. Я хотів поїхати в Аbruццо. Але так і не побував у тому містечку, де замерзлі дороги стають твердими, як залізо, де повітря холодніше й суше, а сніг також сухий і сипкий, з значними слідами, де селяни при зустрічі скидають шапки і кажуть вам «паном-господарем», де можна так гарно полювати. Я там не побував, а був я в закуренних нічних кафе, де кімнати починали кружляти, і щоб зупинити їх, треба було дивитися на стіни, проводив п'яні ночі в ліжках, коли здавалося, що це вже все, що може бути, відчував химерне збудження, прокидаючись і не знаючи, хто лежить біля тебе, і світ у темряві здавався нереальним, і це так збуджувало, що ти волів би знову нічого не знати і нічим не перейматися вночі, знаючи, що це й усе, усе, усе й не треба взагалі турбуватися. Аж раптом переймаєшся турботою і засинаєш і прокидаєшся інколи зранку коли вже зникло те що було а все стає чітким і ясним і виразним і часом сперечаєшся про ціну. Іноді все приємно і гарно і тепло а тоді сніданок і обід. А іноді нічого приємного і радий опинитися на вулиці але завжди починається новий день а тоді нова ніч. Я намагався розповісти все про ніч і про різницю між ніччю і днем і про те що вночі значно

краще хіба що день був дуже ясний і холодний але я не міг цього пояснити: ні тоді ні зараз. Але якщо з вами таке траплялося ви зрозумієте. З ним цього не траплялося але він розумів що я справді хотів поїхати в Аbruццо але не поїхав та ми й далі задишалися друзями, і смаки в нас були досить подібні, але буда між нами й різниця. Він завжди знав те, чого не знав я, і що, навіть пізнавши, я завжди міг забути. Але тоді я цього не знав, хоча дізнався про це пізніше. А ми всі тим часом сиділи в їдальні, вечір скінчився, хоч суперечки тривали й далі. Ми перестали розмовляти, і капітан заволав: – Священик сумус. Священику сумно без дівчат.

– Я не сумую, – сказав священик.

– Священик сумус. Священик хоче, щоб австрійки перемогли, – не вгавав капітан. Усі прислухалися. Священик похитав головою.

– Ні, – сказав він.

– Священик хоче, щоб ми не починали наступ. Хіба не так?

– Ні. Якщо йде війна, ми повинні наступати.

– Повинні. І будемо!

Священик кивнув.

– Обиш його, – сказав майор. – Нормальна він людина.

– Усе одно він тут нічим не зарядить, – сказав капітан. Ми всі підвелися й вийшли з-за столу.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

Уранці мене розбудила батарея в сусідньому саду, я побачив у вікні сонце і встав з ліжка. Підійшов до вікна і висирнув з нього. Посипані гравієм доріжки були вологі, а на траві виблискувала роса. Батарея ще двічі гахнула, струшуючи повітря, від чого бривчали шибки й лопотіли поли моєї піжами. Я не бачив гармат, але снаряди явно летіли просто над нами. Приємного в цьому було мало, але добре хоч те, що гармати були не важкі. Дивлячись на сад, я почув гуркіт вантажівки, що виїжджала на дорогу. Я вбрівся, зійшов донизу, витяг трохи кави й рушив до гаража.

Під довгим навісом там вишикувалися в ряд десять машин. Це були важкі тупоносі санітарні карети, пофарбовані в сірий колір і схожі на фургони для меблів. Біля однієї такої машини на дворі поралися механіки. Ще три карети були в горах, біля польових лазаретів.

– Цю батарею колись обстрілюють? – запитав я в одного з механіків.

– Ні, *Signor Tenente*. Вона захищена пагорбом.

– І як ваші справи?

– Непогано. Ця машина зламалася, але інші на ходу. – Він припинив роботу й усміхнувся. – Були у відпустці?

– Так.

Він витер руки об светр і вишкірився. — Добре провели час? — Усі теж почали шкірити зуби.

— Нехле, — сказав я. — А що сталося з машиною?

— Непотріб. Як не одне, то інше.

— А що тепер?

— Треба нові кільця.

Я залишив їх біля машини, мотор якої був відкритий, а деталі розкидані на лавці, від чого вона мала спустошений і занедбаний вигляд. Зайшов під навіс і оглянув решту машини. Вони були доволі чисті, деякі шойно помиті, а деякі ще припорошені. Я пильно придивився до шин, шукаючи, чи немає там порізів або подратяни від каміння. Усе, здається, було в доброму стані. Не мало великого значення, пильнував я за цим усім чи ні. Я припускав, що стан машини, стабільність постачання, надійна евакуація хворих і поранених з польових лазаретів у горах до тимчасових медпунктів, а тоді розподіл їх по госпіталях, зазначених у їхніх документах, залежить великою мірою від мене. Але виглядало, що моя присутність була тут зовсім не обов'язковою.

— Труднощі з доставкою запчастин виникали? — запитав я в серванта-механіка.

— Ні, *Signor Tenente*.

— А де тепер заправка?

— Там, де й була.

— Добре, — сказав я, пішов назад до будинку і випив ще одну чашку кави в офіцерській їдальні. Кава була блідо-сіра й підсо-лоджена згущеним молоком. За вікном був чудовий весняний ранок. Я вже починав відчувати сухість у носі — надійна ознака того, що день буде спекотний. Я проінспектував гірські пости й повернувся в місто вже ближче до вечора.

Поки мене не було, справи, здається, покращилися. Я чув, що невдовзі знову розпочнеться наступ. Дивізія, за яку ми від-

повідали, мала атакувати у верхів'ї річки, і майор сказав, що під час наступу й забезпечуватимуть діяльність постів. Річку мали форсувати понад вузькою ущелиною, а тоді планувалося, що війська розсунуться по схилу гори. Пости для машин треба було розташувати якомога ближче до річки, надійно їх замаскувавши.

Звісно, що визначати ці місця мала піхота, але вважалося, що план розробляємо ми. Такі речі допомагали створити ілюзію участі у воєнних діях.

Я був дуже брудний і вкритий порохом, тому піднявся до своєї кімнати, щоб помитися. Ринальді сидів на ліжку, тримаючи в руках англійську граматику Г'юго. Був одгннений, мав на ногах чорні чоботи, а його волосся виблискувало.

— Чудово, — сказав він, побачивши мене. — Підеш зі мною на зустріч з м'є Барклі.

— Ні.

— Так. Прошу піти зі мною і допомогти мені справити на неї гарне враження.

— Гарзд. Зачекай тільки, поки я приведу себе в порядок.

— Помийся й ходи як є.

Я помився, зачесав волосся, і ми вирушили.

— Чекай-но, — сказав Ринальді. — Мабуть, нам варто випити. — Він відчинив свою скриньку й дістав з неї пляшку.

— Тільки не «Стрегу», — сказав я.

— Ні. Це граппа.

— Гарзд.

Він налив дві склянки, і ми цокнулися, виставивши вказівні пальці. Граппа була міцніюча.

— Ще по одній?

— Можна, — сказав я. Ми ще випили граппи, а тоді Ринальді сховав пляшку, і ми спустилися сходами вниз. На вулиці було